

POSITION PAPER BOX 3 TBV DESKUNDIGENBIJEENKOMST EERSTE KAMER

19 mei 2026

Kernpunten

- Wij pleiten voor een vermogenswinstbelasting (VWB) in box 3:
 - VWB in box 3 sluit aan bij systematiek van box 1 en 2 (belasting op gerealiseerd inkomen) en voorkomt arbitrage.
 - Vermogensaanwasbelasting (VAB) wijkt internationaal af en leidt tot risico op dubbele belasting, vooral voor expats.
 - VAB in box 3 leidt tot grote juridische onzekerheid (mogelijk strijd met EVRM) en risico op nieuwe rechtszaken en budgettaire schade.
 - VAB leidt tot liquiditeitsproblemen en ondermijnt draagvlak: belasting over ongerealiseerde winst kan verkoop van vermogen afdwingen.
 - VAB heeft een negatief effect op vestigingsklimaat, maakt Nederland minder aantrekkelijk voor investeerders en talent.
- Tot slot denken wij dat een VAB beleggen remt, terwijl VWB op lange termijn meer vermogensgroei en daarmee potentieel meer belastingopbrengst kan genereren. Vergelijk dat met de wijze waarop wij omgaan met pensioenopbouw.

Conclusie

Dit paper legt VAB en VWB langs deze uitgangspunten en komt tot de conclusie dat een systeem gebaseerd op belasting bij realisatie (VWB) betere aansluiting kent bij het stelsel, internationale normen, juridische houdbaarheid en economische effecten.

Inleiding

Sinds de wetswijzigingen van 2017 is box 3 veelvuldig onderwerp van het maatschappelijk en politiek debat. De discussie over box 3 lijkt soms een ideologische strijd te zijn; je bent voor VAB of voor VWB. Natuurlijk is het heffen over kapitaal bij uitstek een politieke keuze, maar dat zou toch vooral moeten

gaan over de hoogte van de belastingdruk, en niet over de systematiek. De te kiezen systematiek moet in lijn zijn met de overige elementen in het belastingstelsel, en dat wat internationaal gebruikelijk is.

Wij waarderen dat we als de vertegenwoordigers van Nederlandse ondernemers de mogelijkheid geboden krijgen om ons perspectief te laten horen. Wij bepleiten vooral een open blik op beide systemen, geen van beiden is perfect. Voor ordentelijke besluitvorming is vereist dat alle voor- en nadelen in beeld worden gebracht en gewogen, waarbij ook duidelijk wordt hoe nadelen kunnen worden gemitigeerd.

In dit stuk beoordelen wij de systematiek voor box 3 langs verschillende uitgangspunten:

- Samenhang in het stelsel: logische systematiek van box 3 in relatie tot box 1 en 2;
- Internationale aansluiting: Systematiek van box 3 in internationaal perspectief;
- Systeem met draagvlak, zorgt voor (niet onnodig aantasten van) liquiditeit en juridische houdbaarheid;
- Economische aspecten en budgettaire aspecten; en
- Uitvoeringsaspecten.

1. Systematiek box 3 in relatie tot box 1 en 2

Ons inkomstenbelastingstelsel bestaat uit box 1, box 2 en box 3. In box 1 en 2 geldt het uitgangspunt dat belasting verschuldigd is over inkomen als het daadwerkelijk is genoten (*pay as you earn*). Daarmee wordt aangesloten bij alle andere vormen van belastingheffing over inkomen en kapitaal zoals we die in Nederland hebben. Dat uitgangspunt ligt onder andere besloten in de fiscale norm van goedkoopmansgebruik. Daaruit volgt – kort gezegd – dat over winst belasting dient te worden betaald als de winst gerealiseerd is en dat verliezen kunnen worden genomen als deze redelijkerwijs te verwachten zijn.

Met onderhavig box 3 voorstel wordt afgeweken van de systematiek van box 1 en 2. De Wet werkelijk rendement hanteert als hoofdregel een zogenoemde vermogensaanwasbelasting (VAB). Deze hoofdregel zal ertoe leiden dat belasting dient te worden betaald over inkomen dat nog niet is gerealiseerd. Box 3 wijkt daarin fundamenteel af van box 1 en 2. Wij achten dat ongewenst omdat het zal leiden tot arbitrage. Afhankelijk van het type vermogensbestanddelen en de verwachte waardeontwikkeling daarvan, zullen vermogensbestanddelen hun weg proberen te vinden naar de gunstigste behandeling in box 1 of 2 dan wel box 3. Naar ons oordeel moet worden gestreefd naar een neutraal belastingstelsel waarbij box 3 de logische plek moeten zijn voor passief

particulier vermogen. Dat vereist een systematiek die daartoe uitnodigt, en daarmee een hoofdregel in box 3 die – net als in box 1 en 2 – uitgaat van het principe dat belasting is verschuldigd over werkelijk genoten en gerealiseerd inkomen; de vermogenswinstbelasting (VWB).

2. Systematiek van box 3 in internationaal verband

Met het uitgangspunt van een VAB wijkt Nederland af van de internationale norm. Nagenoeg alle andere landen in de wereld die vermogen belasten doen dat via een vorm van VWB, zo blijkt uit eerder onderzoek van het Ministerie van Financiën. Slechts in uitzonderlijke gevallen ten aanzien van specifieke vermogensbestanddelen kan sprake zijn van een vorm van vermogensaanwas.

Als Nederland afwijkt van de internationale norm dan raakt dat bijvoorbeeld inkomende en uitgaande werknemers. Een werknemer die vanuit het buitenland naar Nederland komt en vermogen (bijvoorbeeld aandelen) heeft, wordt voor dat vermogen in Nederland belast in box 3. In de periode waarin de werknemer in Nederland woont en werk is hij / zij ook belastingplichtig voor box 3. De jaarlijkse waardeaan groei over die aandelen maakt in een systeem van VAB onderdeel uit van de box 3 grondslag. Wanneer deze belastingplichtige na verloop van een aantal jaren remigreert naar het land van herkomst en daarna zijn of haar aandelen verkoopt kan in het land van herkomst belasting verschuldigd zijn over de hele vermogenswinst die de belastingplichtige dan realiseert. In die vermogenswinst zit dan ook de ongerealiseerde toename die in box 3 is belast in de periode dat de belastingplichtige in Nederland woonde en werkte. Dat leidt tot dubbele belastingheffing die niet door belastingverdragen wordt geregeld.

Belangrijk om hierbij te vermelden is dat onder het box 3 vermogen ook buitenlands pensioenvermogen kan vallen. Dat komt doordat buitenlandse pensioenregimes naar Nederlandse maatstaven niet altijd kwalificeren als pensioenregeling. Het gevolg is dan dat het vermogen dat naar buitenlandse maatstaven als pensioenvermogen (bijvoorbeeld in de vorm van aandelen) wordt gezien, naar Nederlandse maatstaven wordt gezien als “regulier vermogen” en daarom in de box 3-grondslag wordt betrokken. Dit is voor betrokkenen uiteraard een ongewenste situatie die in veel gevallen prohibitief zal zijn om in Nederland te komen werken.

In het verleden werd het reële probleem van dubbele belastingheffing bij inkomende werknemers erkent en ondervangen met de regeling voor partiële buitenlandse belastingplicht (afgeschaft per 2025). Werknemers die gebruikmaakten van de expatregeling (voorheen: 30%-regeling) hadden de mogelijkheid te kiezen voor de status van ‘partieel buitenlands belastingplichtige’, waardoor zij voor box 1 als binnenlands belastingplichtigen

werden belast over hun wereldwijde inkomen, maar voor box 2 en 3 alleen voor zover dit inkomen uit Nederlandse bron betrof (bijvoorbeeld in Nederland gelegen onroerend goed – niet zijnde een eigen woning). Het afschaffen van die regeling leidt – ook onder het huidige stelsel – bij steeds meer (grote) internationale ondernemingen ertoe dat zij niet langer in staat zijn buitenlands toptalent en topmanagers naar Nederland te halen. Wij geven in overweging de regeling voor partiële buitenlandse belastingplicht te herstellen.

3. draagvlak, liquiditeit en juridische houdbaarheid

De Hoge Raad (HR) heeft de afgelopen jaren tweemaal in het voordeel van de belastingplichtige arrest gewezen over de belastingheffing in box 3. In eerste instantie oordeelde de HR dat de stapeling van forfaits, waarbij naast een forfaitair rendement ook afhankelijk van de hoogte van het vermogen een forfaitaire vermogensverdeling werd veronderstelt, onverenigbaar is met het recht om ongestoord van eigendom te kunnen genieten zoals opgenomen in het Europese verdrag voor de rechten van de mens (EVRM). Ook voor de reparatiemaatregelen, zoals deze waren vormgegeven in de Overbruggingswet box 3 en Wet rechtsherstel box 3, heeft de HR geconcludeerd dat deze in strijd waren met het EVRM.

Van het huidige voorstel is niet onomstotelijk vast komen te staan dat dit verenigbaar is met het in het EVRM vastgelegde recht om ongestoord van eigendom te kunnen genieten. Sterker nog, het is zeer aannemelijk dat onderhavig wetsvoorstel die toets niet kan doorstaan, omdat niet-gerealiseerde vermogensaanwas in de heffing wordt betrokken en belastingplichtigen daardoor kunnen worden gedwongen om bezittingen liquide te maken om de belasting te kunnen betalen. De juridische onzekerheid zou reden moeten zijn voor het kabinet om af te zien van het uitgangspunt van VAB in box 3. Wanneer het risico zich namelijk manifesteert in een derde Hoge Raad-uitspraak in het voordeel voor de belastingplichtige, ontstaat opnieuw een enorme budgettaire derving voor de schatkist, en een omvangrijke hersteloperatie voor de Belastingdienst. Wij vragen om niet opnieuw dezelfde fout te maken, door wederom waarschuwingen rond juridische houdbaarheid in de wind te slaan zoals eerder bij de Overbruggingswet en de Wet rechtsherstel.

Een ander probleem met onderhavig voorstel is het gebrek aan draagvlak bij belastingplichtigen. Nu reeds zien we breed verzet tegen een stelsel dat uit liquiditeitsbehoefte dwingt tot verkoop van een deel van de portefeuille om de belastingheffing over de ongerealiseerde winst te voldoen. Naast de bereidheid om vermogen te verplaatsen naar box 2, verwachten we dat grote groepen zullen procederen tegen de nieuwe box 3.

Ook internationaal is de nieuwe box 3 heffing niet onopgemerkt gebleven. Verschillende buitenlandse media hebben aandacht geschonken aan het wetsvoorstel en zich in niet mis te verstane bewoordingen negatief uitgelaten over de gemaakte keuze¹. Dat zijn weliswaar momenteel geen belastingplichtigen en daarom op het eerste gezicht minder relevant, maar het geeft wel aan dat Nederland er internationaal niet goed op staat en investeerders op voorhand afschrikt. In de volgende paragraaf zullen we hier nader op ingaan.

4. Economische aspecten en budgettaire aspecten

Nederland is een land van spaarders. In verhouding tot landen om ons heen wordt er door particulieren relatief weinig risicodragend kapitaal beschikbaar gesteld aan de economie. Het fiscale stelsel speelt daarin een niet te onderschatten rol. Heffen over niet gerealiseerde vermogenswinst werkt verstorend op de keuze voor sparen of beleggen. Het nu voorliggende stelsel is een rem op aandelenbezit en een stimulans voor (nog meer) sparen. Het zou een flinke steun in de rug zijn voor onze economie als spaarders significant meer gaan beleggen. Dit is ook een van de aanbevelingen uit het Rapport Wennink, *De route naar toekomstige welvaart*.

Een VWB kan ertoe leiden dat realisatie wordt uitgesteld, dat wordt door economen het *lock-in* effect genoemd en kan leiden tot een suboptimale kapitaalallocatie: beleggers blijven onnodig lang in een aandeel zitten om belastingheffing uit te stellen, ook als een andere aandelen beter renderen. De mate waarin dit issue zich voordoet is niet met zekerheid vast te stellen. De mogelijke suboptimale kapitaalallocatie lijkt in ieder geval voor andere landen geen aanleiding om af te zien van VWB, dan wel te kiezen voor een VAB. Ook zijn er binnen VWB mogelijkheden om het mogelijke *lock-in* effect te beperken dan wel te mitigeren.

Het lock-in effect kan ook juist worden beschouwd als een voordeel. Beleggers zullen minder snel hun aandelen verkopen vanwege de heffing die verschuldigd is bij verkoop. Dit lange termijn aandeelhouderschap is een positief effect dat ook bijdraagt aan financiële stabiliteit en past in het Rijnlands model.

De keuze voor VAB of VWB heeft gevolgen voor de vermogensgroei. Een VWB laat het vermogen harder groeien, en uiteindelijk zal over een hoger vermogen meer belasting worden betaald. In een VAB systeem wordt het vermogen geremd in groei doordat jaarlijks een deel van de portefeuille zal worden afgeroomd om de jaarlijkse belastingafdracht te voldoen. Niet voor niets is er bij pensioenen voor gekozen om tijdens de opbouwperiode geen belasting te heffen over het vermogen. Dat leidt ertoe dat het pensioenvermogen harder kan

¹ Opinion | The Dutch pioneered capitalism. New legislation could sabotage it. - The Washington Post

groeien en Nederland zeer riant pensioenen kent. De grotere pensioenpot leidt tot hogere uitkeringen en als gevolg daarvan ook tot hogere belastingopbrengsten dan wanneer het vermogen was belast gedurende de opbouwperiode.

Dit is een ander perspectief op de budgettaire aspecten van onderhavig wetsvoorstel. Wij kiezen voor een meer praktisch en empirische benadering in plaats van wat er uit economische modellen volgt. Bij een fundamentele herziening van ons stelsel is het nuttig om verschillende perspectieven toe te laten, ook als het gaat om de economische en budgettaire effecten. Hoewel de opbrengst van de VWB in de eerste jaren lager ligt, is aannemelijk dat die opbrengst na verloop van tijd veel hoger uit zal vallen door extra vermogensgroei. Het zou goed zijn als over de budgettaire aspecten een meer open gesprek kan worden gevoerd op basis van feitelijke informatie. Dat vraagt ook meer inzicht in hoe ramingen tot stand zijn gekomen.

Vanuit economisch perspectief dient ook aandacht te worden besteed aan perceptie. Economie is immers in belangrijke mate sentiment. Zo bezien is het zorgelijk dat internationale media in negatieve zin aandacht besteden aan de wijze waarop Nederland omgaat met de belastingheffing over vermogen. De internationale ophef over box 3 is schadelijk voor ons investeringsklimaat. Met de keuze voor box 3 stralen we uit “not open for business” te zijn.

Wij merken ook dat bedrijven in Nederland naar aanleiding van onderhavig voorstel anders naar Nederland kijken. Het voorstel kan leiden tot minder buitenlandse investeerders en bemoeilijkt het aantrekken van buitenlands talent, mede door dubbele belastingheffing. Aangezien we een open economie zijn en als gevolg daarvan een derde van onze welvaart uit het buitenland halen, achten wij een dergelijk buitenlands perspectief op Nederland zeer schadelijk. Naast de wenselijkheid van een VWB zien wij ook een noodzaak voor het herstel van de partiële buitenlandse belastingplicht voor expats. Beide zijn naar ons oordeel essentieel voor behoud van Nederlandse ecosystemen rond technologie en innovatie.

Het kabinet lijkt zelf ook te erkennen dat het fout zit met de keuze voor VAB door te streven naar een specifieke uitzondering voor start- en scaleups. De argumentatie daarvoor geldt in feite evenzeer voor (de investeerders in) alle andere bedrijven. We weten dat voor veel familiebedrijven een VAB ook ongewenst is en we zien ook de nadelen van een VAB voor werknemersparticipaties in den brede. Een goed ontworpen stelsel zou niet moeten uitnodigen tot het maken van dergelijke uitzonderingen.

5. Uitvoeringsaspecten

Voor de uitvoering zijn financiële instellingen essentieel in de aangifteketen voor box 3. Voor de transitie is van belang dat niet hoeft terug te worden gekeken naar de historische kostprijs voor aandelen die zijn verworven voor het moment van invoering van de VWB. Over die waardeontwikkeling is immers al geheven in het VAB systeem van ons huidige box 3-stelsel. Als je die waardeontwikkeling uit het verleden wel zou meenemen dan zou je twee keer heffen: eerst over de aanwas in het oude systeem en later over de realisatie in het nieuwe systeem. Bij introductie zou daarom een zogenoemde waarde step-up moeten plaatsvinden. Dat voorkomt zowel dubbele heffing als dubbele niet-heffing. Uiteraard hebben uitvoerders enige tijd nodig voor implementatie. Wij roepen op om de ketenpartners aan tafel te vragen bij de uitwerking zodat een goed uitvoerbare route naar VWB kan worden ontwikkeld.